

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนานวัตกรรมสังคม

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

เลขที่ 52/437 หมู่บ้านเมืองเอก ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตงดินแดง จังหวัดลพบุรี

(1) ความเป็นมา

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตงดินแดง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี รหัสกองทุนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) คือ 100154400 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 (ณ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2563) มีสมาชิกจำนวน 608 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ของจำนวนประชากรตำบล (ที่มีอยู่จำนวน 4,653 คน) แบ่งเป็นบุคคลทั่วไป 271 คน เด็ก/เยาวชน (อายุไม่เกิน 25 ปี) 136 คน ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) 190 คน ผู้ด้อยโอกาส 3 คน ผู้พิการ 5 คน และอื่น ๆ 3 คน เป็นกองทุนที่บริการงานสวัสดิการชุมชนทุกประเภท ยกเว้น หมวดที่อยู่อาศัย มีตัวเลขของเงินกองทุนสะสม จำนวน 2,776,329.89 บาท ด้วยลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของตำบลตงดินแดงอยู่ห่างจากตัวอำเภอ 15-30 กิโลเมตร และการสัญจรยังลำบากเนื่องจากถนนส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง เป็นพื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งสมาชิกทำอาชีพเกษตร ประกอบกับไม่มีเงินทุนในการลงทุนทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ชุมชนมีปัญหาเรื่องหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบ (จากการกู้เงินเอกชนจากแหล่งภายนอกชุมชน และเป็นที่มาของการริเริ่มงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร)

(2) การดำเนินงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตงดินแดง จึงได้เอาจานการส่งเสริมอาชีพทางเศรษฐกิจ เป็นภารกิจคู่ขนานไปกับการระดมเงินออมและจัดสรรเป็นสวัสดิการชุมชน โดยได้ประสานงานกับกลุ่มองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน เช่น การนำเงินของกองทุนฯ ไปฝากกับ “วิสาหกิจธนาคารหมู่บ้านหน่วยประคอง” (นำเอาธนาคารหมู่บ้านไปจดทะเบียนวิสาหกิจ) และดำเนินตามแนวพระราชดำริบ้านหน่วยประคอง โดยให้วิสาหกิจชุมชน ธนาคารหมู่บ้าน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิก เป็นโครงการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 มาจนถึง พ.ศ. 2563

การดำเนินงานขององค์กรชุมชนข้างต้น ได้ทำให้มีการเจาะบ่อบาดาลเพื่อทำการเกษตร การเกษตรแบบระบบน้ำหยดเพื่อเป็นการประหยัดน้ำ การใช้พลังแสงอาทิตย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และฮอร์โมน การบริการเงินกู้ยืมเพื่อไปจัดการงานเศรษฐกิจ-อาชีพต่าง ๆ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.0 ต่อปี โดยมีผลของการประกอบการของสมาชิกในรายการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ลงทุนสร้างระบบน้ำด้วยการเจาะบ่อบาดาล 56 ราย 87 บ่อ เป็นเงิน 4,350,000 บาท 2) ลงทุนในการประกอบอาชีพ เช่น ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง 54 ราย เป็นเงิน 4,960,000 บาท ค้าขาย 15 ราย เป็นเงิน 450,000 บาท ปลูกพืชระยะสั้น 11 ราย เป็นเงิน 290,000 บาท เลี้ยงสัตว์ (หมู ไก่ จิ้งหรีด) 4 ราย เป็นเงิน 60,000 บาท อู่ซ่อมรถ 1 ราย เป็นเงิน 500,000 บาท เฟอร์นิเจอร์ไม้ 1

ราย เป็นเงิน 50,000 บาท 3) การกู้เพื่อการศึกษา 1 ราย เป็นเงิน 50,000 บาท และ 4) การกู้ยืมเพื่ออยู่อาศัย-สร้างบ้าน 28 ราย เป็นเงิน 2,055,000 บาท

การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถใช้หนี้ในระบบ (เป็นส่วนใหญ่) ได้ ในการนี้สมาชิกจะต้องสมทบเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นรายปี ปีละ 365 บาท (กองทุนฯ นำไปฝากยังวิสาหกิจ และ/หรือ ธนาคารหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับกู้ยืมต่อ) พร้อมกันนั้น สมาชิกผู้กู้ยืมในการลงทุนด้านเศรษฐกิจ จะต้องเข้าโครงการออมเงินวันละ 10 บาทกับธนาคารหมู่บ้าน (เดือนละ 300 บาท) เพื่อสร้างเป็นหลักประกันในการชำระคืนเงินกู้

(3) ผลความสำเร็จ

การดำเนินงานบริการสินเชื่อและการสนับสนุนตามโครงการต่าง ๆ ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจาะบาดาล/ระบบน้ำ ได้ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกในโครงการดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้สมาชิกจำนวน 53 ครัวเรือน (ที่มีการจัดเก็บข้อมูล) มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้นกว่าเดิม มีรายได้โดยเฉลี่ย 20,000 บาท/ครัวเรือนโดยประมาณ ในจำนวนนี้ เป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 14 ราย และสามารถปลดหนี้จากการกู้เงินเอกชนนอกพื้นที่ (เงินกู้ในระบบ) เป็นเงิน 1,412,500 บาท (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2563, น. 39)

..

ที่มา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สมาคมปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมสังคม วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต, YUNUS FOUNDATION, THAILAND และ มูลนิธิสัมมาชีพ. (2566). *การศึกษาเรื่องปัจจัย และกลไกการสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของไทย*